

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

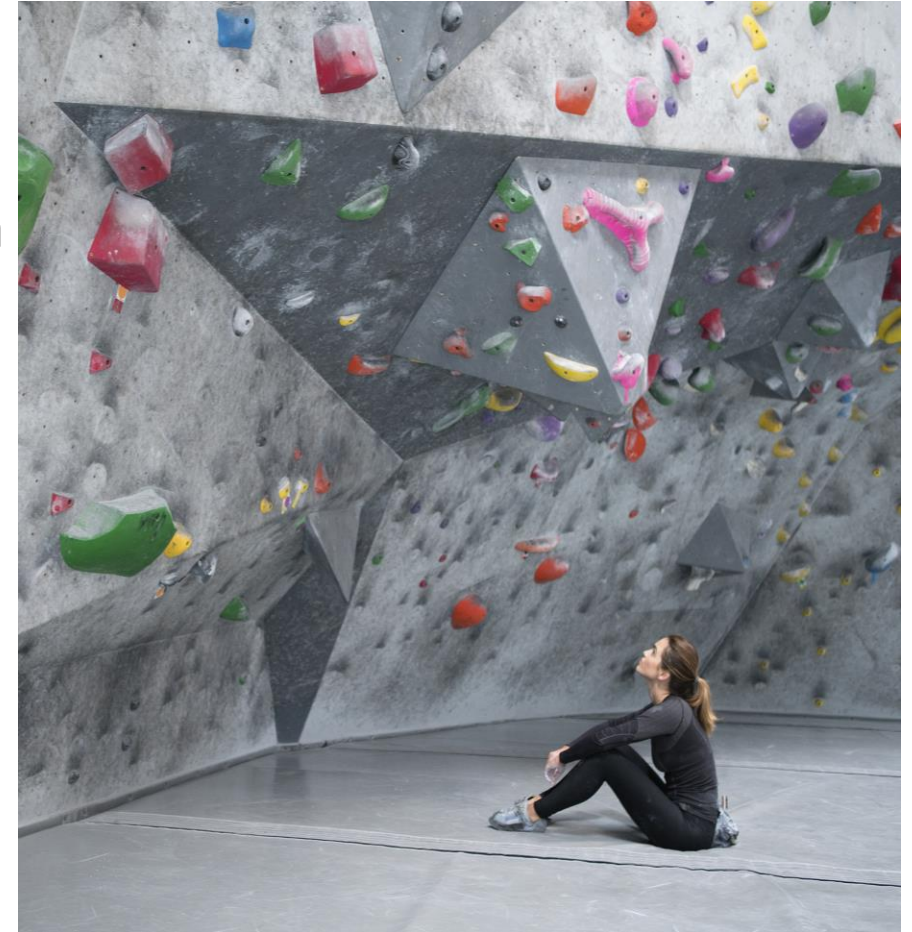
POLITIIKKASUOSITUS: Pohjois-Savossa resursoitava rakenteelliseen sosiaalityöhön haavoittuvien ryhmien toimintamahdollisuuksien edistämiseksi

**Tiina Ahonen (UEF), Tutkimuksesta päätöksentekoon –teemawebinaari, Vaikuttavuuden
talo, 28.8.2025**

TAUSTA

- Koetuilla toimintamahdollisuuksilla viitataan yksilön arvioon mahdollisuuksistaan mielekkääseen elämään.
- Tarkastelemme pohjoissavolaisten aikuisten koettuja toimintamahdollisuuksia verraten niitä muun Suomen aikuisväestöön.
- Aineistoina toimivat HYPE-hankkeessa poikkileikkaustutkimuksena kerätty hyvinvointikysely 18-89-vuotailta pohjoissavolaisilta (n = 3133), sekä vertailuaineistona poiminta muun Suomen aikuisväestöstä (n = 3882).
- Toimintamahdollisuuksia mitataan kahdeksassa ulottuvuudessa: mahdollisuuksissa onnellisuuteen, saavutuksiin, terveyteen, älyllisiin virikkeisiin, sosiaalisiin suhteisiin, miellyttävään elinympäristöön, omatunnon mukaan toimimiseen ja kaiken kaikkiaan.

POHJOIS-SAVOSSA YLEISESTI HYVÄT MAHDOLLISUUDET MIELEKKÄÄSEEN ELÄMÄÄN

- Vertasimme pohjoissavolaisten aikuisten koettuja toimintamahdollisuuksia muun Suomen aikuisväestöön.
- Havaitsimme merkitseviä eroja pohjoissavolaisten hyväksi mahdollisuuksissa *onnellisuuteen* sekä *miellyttävään elinympäristöön*. Erot olivat kuitenkin pieniä.

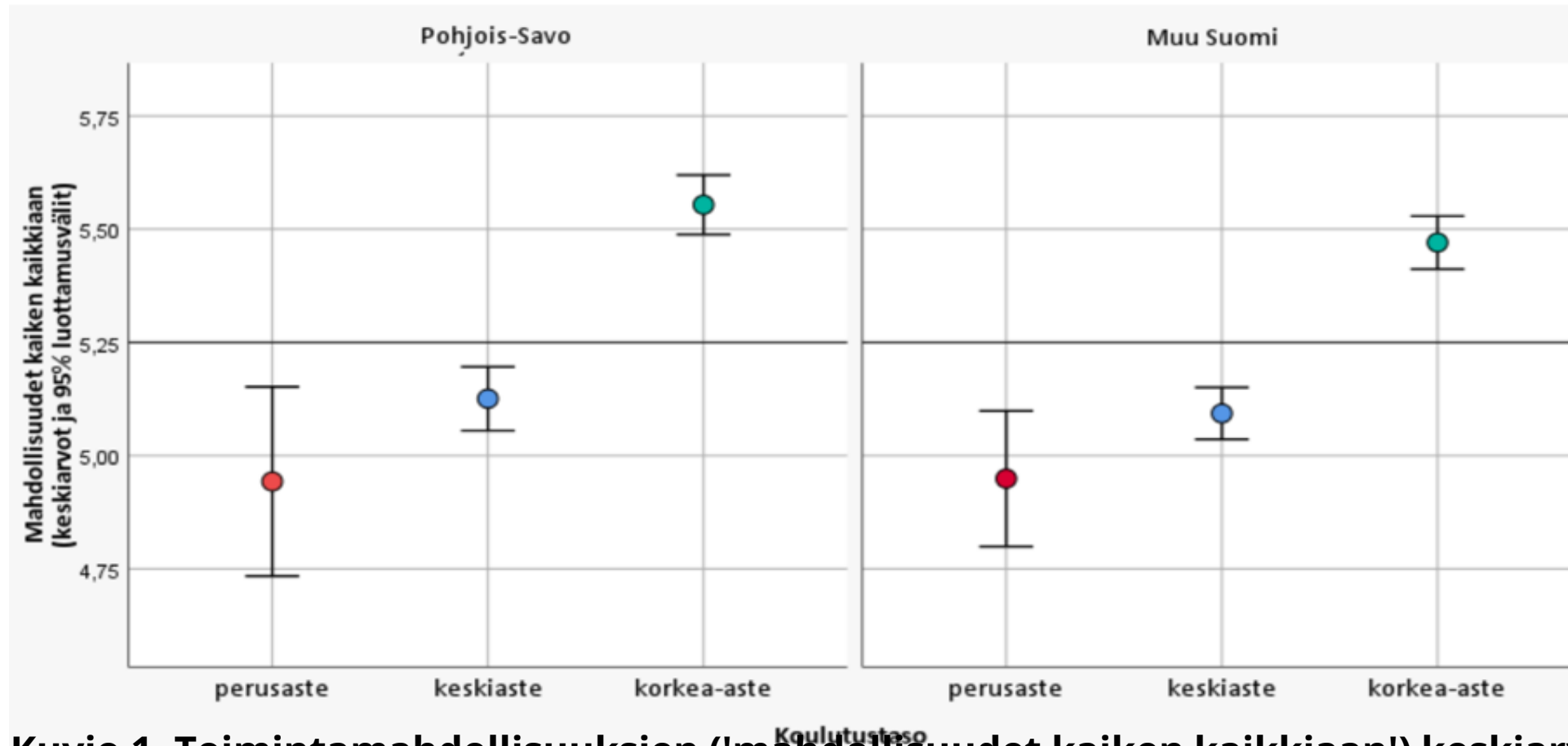

TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN VAIHTELU IKÄRYHMÄN JA SUKUPUOLEN MUKAAN

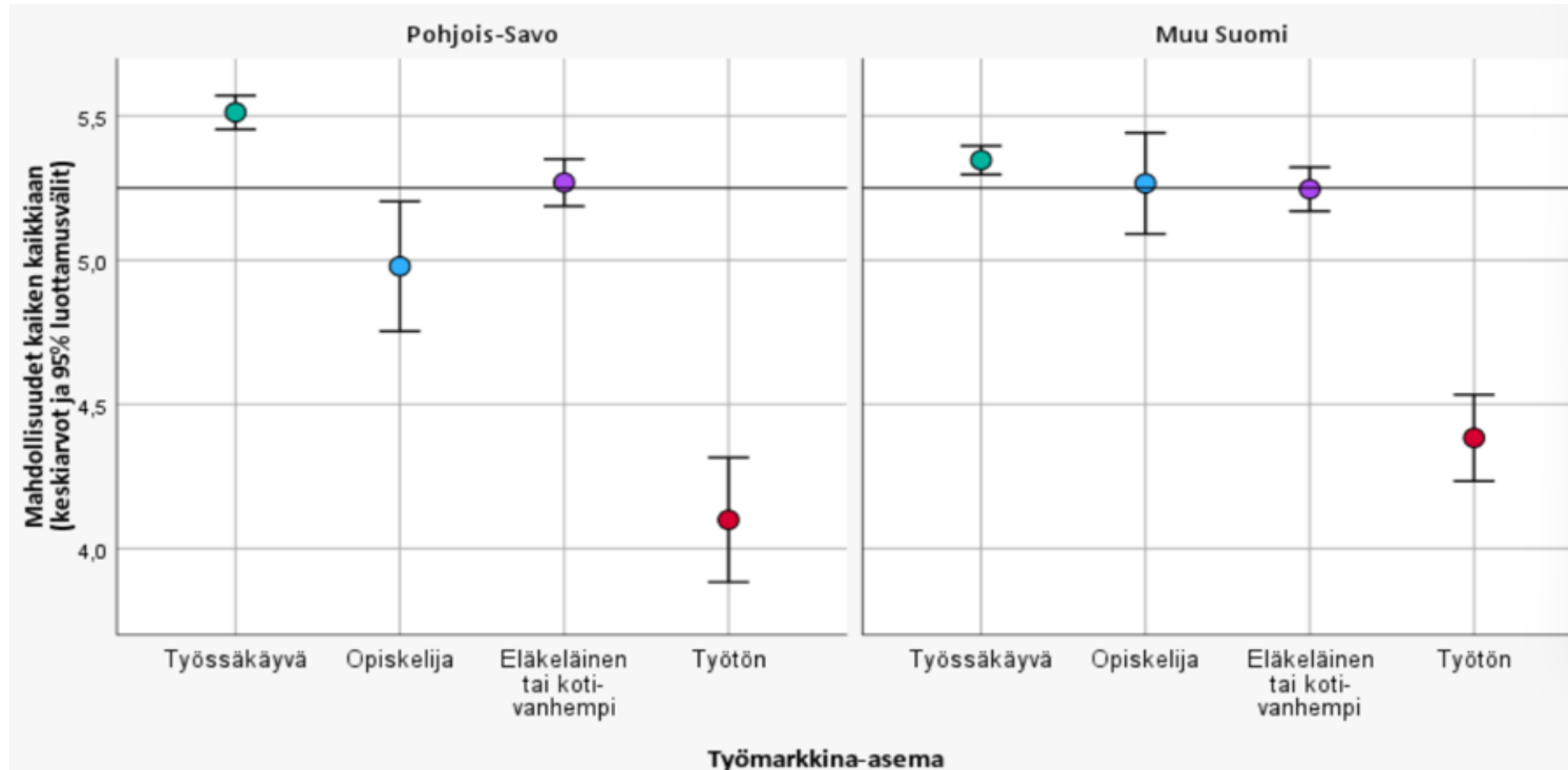
- Sekä Pohjois-Savossa että muualla Suomessa aikuisväestön vanhin ikäryhmä (66-89 -vuotiaat) koki toimintamahdollisuutensa parhaimpina. Pohjois-Savossa nuorten aikuisten (18-35 -vuotiaat) sekä myöhempien keski-ikäisten (51-65 -vuotiaiden) toimintamahdollisuudet olivat taas alhaisempia kuin muualla Suomessa.
- Sukupuolen osalta naiset kokivat toimintamahdollisuutensa miehiä paremmiksi niin Pohjois-Savossa, kuin muualla Suomessa.

TOIMINTAMAHDOLLISUUDET SEURAAVAT SOSIOEKONOMISTA ASEMAA: KOULUTUS

Kuvio 1. Toimintamahdollisuuksien ('mahdollisuudet kaiken kaikkiaan') keskiarvot ja 95% luottamusvälit koulutustason (perus-, keski- ja korkea-aste) mukaan. Viiteviiva osoittaa muuttujan 'mahdollisuudet kaiken kaikkiaan'

TOIMINTAMAHDOLLISUUDET SEURAAVAT SOSIOEKONOMISTA ASEMAA: TYÖ

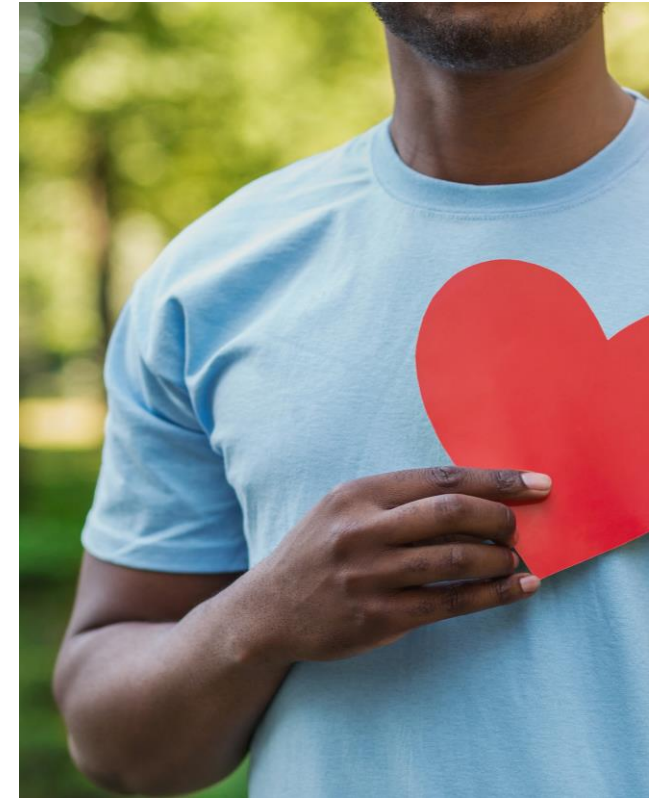

Kuvio 2. Toimintamahdollisuuksien ('mahdollisuudet kaiken kaikkiaan') keskiarvot ja 95% luottamusvälit työmarkkina-aseman mukaan. Viiteviiva osoittaa muuttujan 'mahdollisuudet kaiken kaikkiaan' keskiarvon (5,25).

POHJOIS-SAVOLAISTEN TYÖTTÖMIEN KOETUT TOIMINTAMAHDOLLISUUDET

- Pohjoissavolaisista työttömistä 35 % koki mahdollisuutensa elää terveellistä elämää huonoiksi, kun vastaava luku viiteryhmässä (työttömät/muu Suomi) oli 24 %.
- Pohjoissavolaisista työttömistä 34 % koki mahdollisuutensa elää miellyttävässä elinympäristössä huonoiksi, kun viiteryhmästä näin koki 21 %.

POHJOIS-SAVOLAISTEN OPISKELIJOIDEN KOETUT TOIMINTAMAHDOLLISUUDET

- Pohjoissavolaisista opiskelijoista 21 % koki mahdollisuutensa elää miellyttävässä elinympäristöissä huonoiksi, kun viiteryhmästä näin koki 11 %.
- Pohjoissavolaisista opiskelijoista 19 % koki mahdollisuutensa kaiken kaikkiaan huonoiksi, kun viiteryhmästä näin koki 10 %.

MIKSI TOIMINTAMAHDOLLISUUDET VOIVAT OLLA AVAIN VAIKUTTAVAAN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEEN?

- Tarvitsemme mittareita, jotka kuvaavat hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia – toimintamahdollisuuksien mittari täydentää perinteisiä vointimittareita
- Se siirtää huomion yksilön vastuusta ympäröiviin rakenteisiin: *Millaiset ovat yksilön todelliset mahdollisuudet ylläpitää ja edistää hyvinvointiaan?*
- Tiedämme, että ihmiset toimivat kokemustensa, eivät faktojen perusteella – siksi juuri subjektiivisten toimintamahdollisuuksien ymmärtäminen on keskeistä
- Tieto mahdollisuuksien vajeista voi auttaa puuttumaan epäkohtiin ajoissa edistäen ennaltaehkäisevää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä – Pohjois-Savossa on löydettävä keinot parantaa opiskelijoiden ja työttömien toimintamahdollisuuksia
- Toimintamahdollisuuksien näkökulma voisi tarjota yhteisen tavoitteen ja suunnan hyvinvointialueen kehittämiseksi.

RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ JOHTAMAAN TOIMINTAMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMISTÄ

- Kuinka toimintamahdollisuuksia sitten tulisi hyvinvointialueilla edistää?
- Tarvitaan hyvinvointitietoon vahvemmin perustuvaa palvelujen ja laajempien toimintaympäristöjen monipuolista alueellista kehittämistä ja hyvinvointialueen eri toimijoiden yhteistyötä hyvinvointia mahdollistavien rakenteiden kehittämiseksi.
- Sosiaalityöntekijät tuntevat toimintamahdollisuuksien osaltakin haavoittuvina piirtyvät ryhmät sekä heidän toimintaympäristöjensä heikkoudet. Toimintamahdollisuuksien edistäminen sopisi erityisen hyvin rakenteellisen sosiaalityön tehtäviin, mutta tiedämme, että edellytykset rakenteelliselle sosiaalityölle eivät kuitenkaan sosiaalihuollon arjessa aina toteudu.
- → Sosiaalityölle osoitettava riittävät resurssit myös sen rakenteellisen ulottuvuuden toteuttamiseksi alueemme hyvinvoinnin, kestävyys ja elinvoiman kehittämiseksi

KESKEISET HAVAINNOT JA SUOSITUKSET

1. Pohjoissavolaisilla on koettujen toimintamahdollisuuksien tarkastelun perusteella yleisesti ottaen hyvät mahdollisuudet elää mielekästä elämää.
2. Pohjoissavolaisista erityisesti opiskelijat ja työttömät kokivat toimintamahdollisuutensa huonoiksi. Etenkin mahdollisuudet elää miellyttävässä elinympäristössä koettiin näissä ryhmissä heikoiksi.
- 3. Pohjois-Savossa on resursoitava rakenteelliseen sosiaalityöhön haavoittuvien ryhmien toimintamahdollisuuksien edistämiseksi.**

LÄHDE:

- Ahonen Tiina, Rekola Hanna, Holappa Anna-Sofia, Kinnunen Kati, Mäki-Opas Tomi (2025). Pohjois-Savossa resursoitava rakenteelliseen sosiaalityöhön haavoittuvien ryhmien toimintamahdollisuuksien edistämiseksi. Itä-Suomen yliopiston politiikkasuositus.
https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/wp-content/uploads/sites/28/2025/06/Policy_Brief_Capabilities_HYPE_Ahonen_Rekola_Holappa_Kinnunen_MakiOpas_FINAL1206202598.pdf

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kiitos!

Yhteys: tiina.ahonen@uef.fi

uef.fi

EXTRA: TUTKIMUSAINEISTO, MITTARIT JA MENETELMÄT

- Osana Kansallisen vaikuttavuusverkoston rahoittamaa HYPE-hanketta (Hyvinvoinnin edistämisen ja perustason sote-palveluiden integraation vaikuttavuuden parantaminen Pohjois-Savossa) toteutimme poikkileikkaustutkimuksena kyselyn täysi-ikäisille suomalaisille vuonna 2024 yhteistyössä Innolinkin ja Bilendin kanssa.
- Kansallisesti edustava aineisto sisältää 4003 vastaajaa ja pohjoissavolaisille kohdennettu kiintiöimätön lisäotos 3082 vastausta.
- Hankkeen rahoitus on tullut Euroopan unionin kertaluonteisesta elpymisvälineestä (Next Generation EU).
- Tässä raportissa on tarkasteltu kaikkia kyselyihin vastanneita pohjoissavolaisia (n = 3133), sekä muun Suomen aikuisväestöä, josta on poistettu pohjoisavolaiset vastaajat (n = 3882). Pohjois-Savon otoksen osalta olemme hyödyntäneet analyyseissä painoja, jotka huomioivat puutteet edustavuudessa sukupuolen ja iän mukaan. Erityisesti naisia oli otoksessamme runsaasti ja nuorimmat ikäluokat olivat aliedustettuja.
- Tarkastellut koetut toimintamahdollisuudet on mitattu ns. capabilities 7+1 mittarilla